

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

VIII. An diuisio animæ in dicta tria membra sit vniuoca, vel qualis sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

speciemus, falsò dicit, vel animam, quæ principium est sentiendi per solum tactum, non esse nouum gradum animæ, superantis gradum animæ purè vegetantis, cum habeat modum operandi abstractiorem, & nobiliorem. Vel si principium illud est in altiori gradu animæ, non esse simpliciter animam sentientem, & verum animal constituturè, cum sensus tactus simpliciter sufficiat ad sentiendum, & cognoscendum, & in hoc cum cæteris sensibus propriè, & vniuocè conueniat. Itaque solum inde colligitur alia subdiuisio animæ sensitivæ in perfectam, & imperfectam, quæ alterius diuisionis sufficientiæ non obstat, vt iam adnotauimus. Probat autem obiectio illa, non magis esse multiplicandos gradus viuentium propter maiorem, vel minorem vim se mouendi localiter, quam propter virtutem sentiendi pluribus, vel paucioribus modis, vel vno tantum.

Ad vltimam verò difficultatem de anima concupiscente, responsio clara est ex dictis: illa enim, non est distincta à sentiente, & rationali, quia in vtraque est appetituum principium, quod idem est, ac concupiscens generatim sumptum. Iam verò declaratum est, cur appetituum non constituat gradum animæ peculiarem, etiam si sit speciale genus potentie. Vnde illa diuisio Platonica triplicis animæ in concupiscibilem, irascibilem, & rationalem, non est diuisio animarum, sed potentiarum animæ, & in ea ratione non est integra, nec multum philosophica: videtur autem excogitata, & accommodata ad explicandos affectus, & morales modos operandi animæ humanæ, vt in lib. 3. & 5. tractando de appetitu sentiente, & rationali videbimus.

CAPVT VIII.

An diuisio animæ in dicta tria membra, sit vniuoca, vel qualis sit.

Dix sunt difficultates in hoc capite breuiter explicandæ: prior est de vniuocatione diuisionis, qua supposita, nascitur alia de qualitate diuisionis. Circa priorem, non est difficultas de anima vegetatiua, & sensitiva inter se collatis: omnes enim fatentur vniuocè conuenire in ratione animæ, quia & definitiones vtrique simpliciter, & cum omni proprietate conueniunt, & nulla ratio æquiuocationis, vel analogiæ in eis inuenitur. Dices inueniri ordinem, quia anima sensitiva non est actus corporis, nisi media vegetatiua. Respondet, nihil hoc obstat vniuocationi, quia non obstat illo ordine, anima sensitiva est perfectior in ratione animæ, quàm vegetatiua, quia & perfectius actuatur corpus, & nobilioris operationis principium est: & non participat rationem animæ a vegetatiua, nec per ordinem ad illam, sed potius supponit illam, vt minus perfectam, & quasi dispositionem, & potentiam, comparatione ipsius: sicut numerus maior supponit minorem, & figura quædam solet aliam supponere, & nihilominus in genere numeri, & figuræ inter se conueniunt. Itaque hac parte supposita, difficultas est de anima rationali. Multi enim censent, non esse vniuocè animam cum cæteris, quod potest modis oppositis cogitari, nimirum, vel quòd anima prius dicatur de alijs duabus, quàm de rationali, vel è contrario, q̃ prius de rationali, quàm de cæteris.

Prima ergo opinio erit, animam analogicè dici de rationali anima cõparatione aliarum. Nam licet anima rationalis, seu principium intelligendi in homine in genere entis, & substantiæ, sit nobilior cæteris animabus: vt authores huius sententiæ supponunt, estque satis per se notum, euidenterque ex discursu huius libri constabit: nihil-

ominus aiunt, in ratione animæ minus propriè, & analogicè esse animam. Ita sentiunt in lib. 2. de Anim. Auerroes text. 7. & ibi Themistius, ac Simplicius text. 1. & 7. & Philopontus. Quorum opinio probari potest ex Arist. 2. de Ani. cap. 2. text. 21. dicente, Videtur hoc animæ genus esse diuersum, idque solum perinde, atque perpetuum ab eo, quod occidit, seuungi separarique posse. Vbi non de sola potentia intellectus, sed de ipsa anima intellectiua loquitur. Nam intellectus ipse nec vniuocè, nec analogicè animæ dici potest: cum ergo dicitur esse alterius generis, indicat non esse animam vniuocè, nec eiusdem rationis cum alijs. Addi etiam potest, quòd libro sexto Topicor. capite quinto, vitam intellectu æquiuoca ponit, eo quòd in plantis, & in alijs, non eadem ratione inueniatur.

Ratio verò huius opinionis videtur fuisse, quia anima intellectiua, aut non informat substantiam, aut si informat, longe aliter, quàm cætera: Primò, quia non communicat materiam suam esse eo modo quo alie formæ: quia ita illud communicat, vel materiam, vel compositum, vt sibi absolute retineat: nam ita informat, vt in suo esse subsistat, & sic non tantum est, quo aliud est, sed etiam quòd est, tamquam in suo esse subsistens, quòd alie animæ non habent: sed omnino sunt actus, quasi immergi materiam, & non subsistunt, nec sunt simpliciter, quòd est, sed quo aliud est. Secundò, quia in modo productionis suæ quædam analogia cernitur. Nam sola rationalis anima fit per creationem, alie per reductionem. Vnde alie non producantur, sed producantur rationalis verò non solum per se producit, sed etiam creatur, qui est altior effectus modus, & fortasse analogus, cum sit proprius Dei, cui nihil est vniuocum cum creaturis. Tertiò ex modo operandi eadem inæqualitas cernitur: quia anima rationalis, vt talis est, operatur independentè ab organo corporeo, quòd alie animæ non habent: ergo signum est, non ita propriè, & verè informare corpus, etiam vt rationalis est, ac subinde non esse tam propriè animam.

Veruntamen hic modus dicendi, vel errorem in fide supponit, & in eo fundatur, & ideo erroneus est, vel certè si admittit veritatem fidei, doctis animam rationalem esse veram, ac propriam formam corporis, est illa opinio improbabilis in Philosophia, quia non consequenter loquitur, nec probabiliter ratione fundatur. Et nihilominus in Theologia censuram grauem metetur: quia valde probabiliter aliquid fidei contrarium ex illa inferri potest. Declaro breuiter singula: quia si sententia illa supponit, principium intelligendi in nobis non esse veram, ac propriam formam corporis, consequenter quidem dicit, non esse vniuocè animam cum cæteris: imò dicere debet, potius æquiuocè, quàm analogicè vocari animam, vel saltem non esse animam intrinsecè, & formaliter, sed tantum per quædam proportionalitatem, & metaphoram, valde extraneam: vt in capite primo notatum est. Illud autem fundamentum hæreticum est, & contra euidentem rationem philosophicam, vt infra ostendetur.

Si autem hæc opinio in illo fundamento non nititur, sed concedit animam rationalem esse veram formam substantialem humani corporis: sic euidenter docet falsum, dum negat esse verè, ac propriissimè animam: ac subinde ex eo capite est etiam vniuocè animam. Probat hoc cõfessiones, primò, quia si verè, ac propriè informat, conuenit propriè cum alijs formis substantialibus in communi ratione formæ substantialis: ergo ex hac parte nulla colligi potest analogia. Secundo, quia est verus actus corporis potentiâ vi-

1. Eius fundam. ex locis Aristotelis.

2. Fundamentum bipartitum. 1. Pro illo est. 2. Cõtrarietas.

Tertiò.

4. Prædicta opinio multum ex capitibus damnatur.

5. Et 1. esse hæreticam, si velis animam humanam, non esse vniuocam corpore formam.

6. 1. Esse falsum, 2. esse admittit esse vniuocam formam.

7. Secundo.

Tertio.

Quarto.

6.

2. Opinio seu
modus ex-
plicandi di-
ctam analo-
giam.

Eius primū
motuum
ac discursū
pro illo.

2. Motuum

7.
Verare solutio
pro vni-
uocatione
triplicis a-
nimæ.

tam habentis, & in hoc etiam habet formalem conuenientiam, ac propriam similitudinem cum alijs animabus: ergo de nōtione animæ illi proprijsimè conuenit, ac proinde vniuocè. Tertio, ac precipuè, quia posito illo principio nulla est probabilis ratio analogiæ ex parte animæ. Nam fundamētum contrariæ sententiæ ad summum probant: modum informationis animæ esse alterius rationis specificæ: non verò, quod non habeat conuenientiam vniuocam cum modo informandi aliarum animarum, vt statim respondendo eisdem fundamentis patebit. Denique ex illa opinione sequitur ferè euidenter, animam rationalem non verè, ac propriè vniri corpori, vt formam: qui est error in fide: ergo & ipsa opinio errori proxima censenda est. Consequentia cum minori supponuntur vt notæ: & sequela patet, quia si talis substantia analogicè est anima: ergo analogicè animat: ergo analogicè informat: ergo analogicè vnitur corpori vt forma. Hæc autem analogia, si qua est, non potest esse cum conuenientia formali: quia tunc nulla ratio analogiæ fingi posset. Erit ergo per improprietatem, & metaphoram ex parte informationis animæ rationalis, quod à vera fide catholica diffonat, vt videbimus.

Prius verò quàm fundamentis dictæ sententiæ satisfaciamus, alteram opinionem expendere necessarium est. Propter illas enim, & similes rationes, alij dixerunt, diuisionem illam esse analogā, ita tamen, vt principalis proprius, ac per prius dicatur de anima rationali, quàm de reliquis. Ita docet Iandunus li. 2. de Ani. quæst. 3. cum Alexand. lib. de sens. & sensib. in principio, & Albert. 2. de Anim. cap. 5. & aliqui moderni. Et precipuè mouentur, quia viuere simpliciter conuenit homini, ceteris verò animantibus tantum secundū quid: ergo & anima hominis est simpliciter anima, aliæ verò secundū quid, & consequenter nō vniuocè, sed analogicè. Consequentia est clara: & antecedens probatur hoc modo. Viuens proprie, ac simpliciter dicitur, quod seipsum mouet, sed inter animantia solus homo seipsum simpliciter mouet, alia verò tantum secundū quid: ergo. Probatur minor, quia illud seipsum propriè mouet: quod non solum operationem efficit, sed etiam propter finem propriè operatur, suam operationem in finem dirigendo: sed hoc modo solus homo per rationem se mouere potest. Ergo solus ille simpliciter viuit, alia verò secundū quid: quatenus in seipsis physicè operantur, seu motum efficiunt. Iuxta quem discursum, etiā inter animam sentientem, & vegetantem potest analogia considerari. Tum, quia dum animalia se mouent ex cognitione boni, aliquo modo cognoscunt finem saltem materialiter sub ratione conuenientis, & boni amati: vegetabilia verò nullo modo finem percipiunt, sed sola naturali propensione in illum feruntur, sicut cetera inanimantia. Tum etiam, quia bruta veriùs, ac magis propriè agunt in seipsis, quia secundum eandem partem, & facultatem in se agunt, dum cognoscunt, & appetunt: vegetabilia verò tantum se mouent secundū quid, per vnā partem efficiendo in aliam, per actionem transeuntem. Denique in anima rationali considerari potest singularis perfectio etiam in ratione animæ, quatenus tota informat totum corpus, & tota singulas corporis partes. Ergo longè altiori modo est corporis forma: aliæ verò comparatione illius tantum secundū quid.

Nihilominus dicendum est, animam vniuocè diuidi in rationalem, & reliquas. Ita sentit Arist. in cap. 1. & 2. de Anima, vbi tradit definitionem animæ omnibus communem, vt ipse dicit: & comparat figuræ, quæ vnā habet communem, & vniuocam rationem omnibus figuris. Idem docet D.

Thomas 2. contr. Gent. cap. 60. & 61. vbi ex professo probat definitionem animæ vniuocè conuenire animæ rationali, cum reliquis, quod idem est. Quod etiam behe defendit Ferrar dicto cap. 61. ostendens hanc fuisse mentem Aristotelis. Verum est, ipsos loqui precipuè contra Auerroem, & alios in sensu tractato contra priorem opinionem. Tamen consequenter hoc etiam affirmant. Et probatur primo, quia definitio animæ cum omni proprietate conuenit animabus, rationali, sensitiuæ, & vegetatiuæ, vt in superioribus ostensum est: ergo vniuocè illis conuenit, tam definitio, quàm definitum. Probatur consequentia, quia nulla probabilis ratio analogiæ interuenit, quia anima sensitiua non dicitur anima per habitudinem ad animam rationalem, nec per imitationem eius. Quod autem sit minus perfecta non sufficit ad analogiam, nec tollit vniuocationem. Nisi fortasse quis velit interpretari superiores sententias, iuxta modum loquendi Aristotelis 7. Phisicor. cap. 4. dicentis, In genere lateris, & quatuor aliorum id est, plures rationes speciem. Sed hoc non sufficit, vt vna sola animæ species dicatur anima simpliciter, aliæ secundum quid: nec etiam, vt definitio animæ generatim sumpta, non tota, & propriè, ac simpliciter in singula membra conueniat.

Secundò argumentor, quia viuens vniuocè dicitur de planta, animali, & homine: & animal de bruto, & homine: ergo etiam anima vniuocè dicitur de tribus animabus. Antecedens probatur, tum quia illa sunt duo genera subalterna prædicamentis substantiæ, ac proinde vniuocæ: tum etiam, quia simpliciter, & sine habitudine de inferioribus prædicatur. Consequentia verò probatur, quia eadem est ratio de forma communis respectu inferiorum, quæ est de compositis seruata proportionem, vt in superioribus ostensum est. Responderi potest, genus viuentis non sumi ab anima in communi prout est diuisum huius diuisionis, sed ab anima vegetabili prout est forma communis omnium viuentium, scilicet plantarum, brutorum, & hominum. Nam prima ratio vitæ est anima vegetatiua, teste Arist. lib. 2. de Ani. cap. 2. At verò in omnibus viuentibus anima vegetatiua inuenitur vniuocè, & ideo, viuens, inde sumptum genus est omnibus illis viuentibus vniuocum. Quod explicatur per genus animalis, in quo id euidentius apparet. Nam animal, vt est genus ad hominem, & brutum, non sumitur ab anima, vt abstrahit à rationali, & sensitiua, & est quasi genus subalternum, vtrique commune: sed sumitur ab anima sensitiua, vt talis est. Nam homo non constituitur in esse animalis per animam rationalem, vt talis est, sed vt sensitiua est. Et ideo animal est genus vniuocum homini, & brutis: sic ergo viuens, vt est genus vniuocum ab anima vegetatiua, sumitur non ab anima in communi: & ideo non sequitur animam in communi vniuocè, & equaliter, tribus animabus, vt tales sunt, conuenire. Nec etiam sequitur viuens, vt sumitur ab anima in communi esse vniuocum.

Sed contra hoc instatur primò, quia non solum viuens sub illa ratione sumptum, est vniuocum, sed etiam, vt significat corpus animatum, seu compositum ex anima, & corpore: sub qua ratione ab anima in communi prout est actus corporis organici sumitur, quia planta, vt planta, tam propriè constat corpore, & anima, vt homo, licet non tam perfecta anima constat. Secundò si viuens priori modo sumptum, est vniuocum, & genus: ergo etiam anima vegetatiua vniuocè dicitur de anima plantæ, & de anima rationali, vt vegetatiua est, quia vt sic constituit hominem in ratione viuentis: ergo inter animas hominis, & plantæ datur vniuocæ conuenientia, etiam si vna materialis sit, & alia

SVARE Z
de Angelis, o
re 6. dicitur, e
anima.

D. V. 2.

& alia spiritualis. Ergo eadem ratione anima rationalis, vt rationalis, potest cum vegetatiua, vel sensitua in ratione animæ conuenire, etiam si illa spiritualis sit, & hæc materiales sint, quatenus illos gradus non transcendunt.

Vltimo confirmatur hæc veritas, quia nulla ratio veræ analogiæ inter animam rationalem, & reliquas inuenitur, vt respondendo ad futuram. Et in primis ad primum locum Aristotelis, quem prior opinio allegat ex 2. de anim. text. 21. concedo in verbis illis, *Sed videtur genus aliud animæ esse*, Aristotelem loqui de rationali anima. Et si pro aliqua ex dictis opinionibus afferri posset, potius secundæ, quam prioris fauet. Inde tamen solum colligitur, animam intellectualem esse nobilioris, & altioris ordinis in substantia sua, quam sint cæteræ. Hoc autem optime potest consistere cum conuenientia vniuocæ, tam in ratione animæ, quam in ratione substantiæ, seu substantialis formæ, cum cæteris animabus. Nam de intelligentijs etiam dicere possumus esse aliud substantiæ genus à corporeis: quamuis in genere substantiæ vniuocæ conueniant. Et confirmari hoc potest ex verbis subiunctis, quibus Philosophus probat, animam intellectualem esse alterius generis, quia sola separari potest, tamquam perpetuum à mortali. In quibus in primis pondero verbum *separari*, quia per illud indicatur, priusquam separaretur esse corpori vnitam, tamquam veram formam eius: & ita non repugnare nobilitati eius esse veram animam vniuocæ cum reliquis. Deinde confidero, solum colligere excellentiam eius, ex eo quod separabilis est, & immortalis. Ex qua proprietate licet colligatur maior nobilitas specifica: non tamen potest inde inferri analogia: alias sequeretur inferiores animas, vel æquiuocæ, vel analogice animas vocari. Verisimile autem est dixisse Aristotelem, rationalem animam esse aliud animæ genus, quia differt ab alijs, tamquam immortale à mortali, in eo sensu, in quo dixerat 1. 10. Metaphys. cap. 13. corruptibile, & incorruptibile differre genere, vtique physico, vt vocat, sic enim non est inconueniens concedere animam rationalem differre genere ab alijs animabus, quia non pendet in suo esse à materia, sicut reliquæ, cū hac tamen differentia fiat conuenientia vniuocæ in communi animæ ratione, seu in genere logico, vt est notum in Metaphysica, & dixi in disput. 35. sect. 3. num. 37.

Alter vero locus Aristotelis ex libr. 6. Topicor. non recte citatur. Nam verba eius sunt, *Vita autem non secundum vnam speciem videtur dici, sed altera quidem animalibus, altera plantis inest*. Constat autem ex dictis vitam, & animam de sensitiua, & vegetatiua vniuocæ dici. Nec in eo loco Aristoteles de anima rationali mentionem facit. Igitur æquiuocatio de qua ibi loquitur, quamque cauendam esse docet, est illa, in qua ratio, seu definitio propria vni⁹ speciei, sumitur, tamquam vniuoca omnib. membris, seu speciebus sub genere contentis, vt in illis verbis patet. *Contingit igitur, & secundum vnam speciem assignare terminum, ac si vniuoca, & secundum vnam speciem omnis vita diceretur*. Solum ergo negat, vitam esse ita vniuocam, vt omnis vita sit eiusdem speciei, vt verba ipsa præferunt. Vnde videtur, vniuocationem ibi stricte sumere pro maxima conuenientia, & vnitate communi, & prout æquiuocationibus illis opponitur, quas alibi dixit, in genere latere: illas enim in genere vitæ, vel animæ reperiri non negamus.

Ad rationes prioris sententiæ, relicto hæretico fundamento, quod anima rationalis non informat corpus: ad aliam partem dicimus, coniecturis ibi adductis recte probari informationem animæ rationalis esse specie diuerfam ab vnionibus alia-

rum animarum, esseque longe perfectioris rationis, & ordinis: nihilominus inde non sequi, vel rationalem animam non esse veram, & propriam formam, vel esse analogice animam: sed ad summum sequi, esse sub genere animæ excellentiori. Vnde ad primam probationem in primis dicimus sub dubio esse, an anima rationalis vnita corpori subsistat? Tamen, licet hoc demus, negandum non est, quin totum suum esse corpori communit: etiam si prius illud in se habeat, & in eo subsistat. Simul enim est, quod est, & quod totus homo simul cum corpore est, ac subsistit. Quia licet sit actus subsistens, nihilominus est substantia incompleta, ac proinde simul est actus se totum communicans corpori, etiam si ab illo in eodem esse non pendeat: quæ dependentia non est contra communem animæ rationem. Nam licet alijs animabus contraria conditio inest, non est propter communem rationem animæ, sed propter earum propriam imperfectionem. Et ita ex omnibus illis differentijs solum concluditur, animam rationalem esse alterius speciei, & ordinis ab alijs animabus: non vero esse analogice, vel improprie animam.

Idemque dicendum est ad alteram probationem sumptam ex modo productionis. Vt enim omittam quæstiones ibi infinitas (scilicet, an creatio, & generatio, vel eductiones dicantur, vel effectiões vniuocæ, vel analogice: & an Deus, vt creator, sit vniuocæ efficiens cum alijs agentibus naturalibus) vt alienas à præfenti instituto. Dico breuiter quidquid sit de productionibus, certum esse eandem rem, vel plures eiusdem speciei fieri posse per creationem, & generationem. Vnde multo magis ex rebus eiusdem generis, & in eo vniuocæ conuenientibus, vna fiet per creationem, & altera per generationem. Vt Angelus, & homo, cælum, & elementum. Ita ergo anima rationalis, licet sit vera anima, fieri potest per nobiliorem actionem, quæ cæteræ animæ, scilicet per creationem. Tertia de-

Ad fundamentum alterius sententiæ respondeo æquiuocationem in illo committi, quoad terminum illum, *mouendise*, duobus enim modis dici potest aliqua res se mouere, scilicet physice, seu efficienter, tantum motum in se efficiendo, vel moraliter se in finem dirigendo: cum ergo dicitur viuens illud esse, quod seipsum mouet, non intelligitur de motione morali in ordine ad finem, sed de motione physica per efficientiam motus, vel operationis in seipso, per se, & ex talis naturæ institutione. Vt in superioribus explicatum est. Quapropter ad rationem viuents, vel animæ simpliciter dictæ impertinens est modus, quo se mouet in ordine ad finem: sed tantum considerare oportet, an per se, ac proprie se moueat effectiue, propter propriam perfectionem acquirendam. Nam si hoc habeat, erit sufficiens ad rationem viuents, vel animæ, etiam si finem per talem motum intentum per proprium actum non intendat, nec cognoscat. Vt, v.g. cum animal aliquid videt, propriissime mouet se vitaliter, siue propter finem videat, siue non. Immo vita æterna, quæ in visione Dei consistit, est non solum propria, sed etiam perfectissima vita, & tamen non est illa actio propter finem ex directione operantis: sed est naturalis, ac necessario operatio, per quam finis vltimus obtinetur. Solum ergo probat ille discursus, illa viuents, quæ propter finem moueri possunt, perfectius viuere, quam alia, quia illa operatio, per quam finis formaliter cognoscitur, vel intenditur, perfectum gradum vitæ requirit. Idemque fore dicen-

Dum

Ad 1. conie-
du. ibid.

Ad 2. conie-
du.

Ad 3.

Ad motum
2 opinionis,
et, quæ di-
scutitur in
n. 6.
Mouere (si-
pam quo-
modo pro-
prium sit
viventium.

nalis, & conuenienter tradita, ad totam animæ
amplitudinem explicandam. Neque contra hunc
sensum militat difficultas proposita, quia tres ani-
mæ, vt sunt membra diuidentia in sensu predicto,
non coordinantur in linea prædicamentali, sed
sunt species omnino inter se condistinctæ. Nam
anima vegetatiua, vt est membrum diuidens, non
sumitur in cõmuni, vt abstrahit à vegetatiua pu-
ra, seu planta, & à vegetatiua animalium : sed pro
vegetatiua, quæ illum gradum non transcendit,
quæ vt sic non constituit viuens in cõmuni, sed
tantùm plantam in cõmuni: & sic condistinguitur
à sensitiua. Et pari modo sensitiua, vt mem-
brum est diuidens, sumitur pro anima præcisè sen-
sitiua, quæ non constituit animal in cõmuni, sed
brutum: & cõdistinguitur ab anima hominis, quæ
non tantùm sensitiua est, sed etiam rationalis. Est
hic sensus videtur mihi facilis, & ad rem explican-
dam satis accomodatus. Authores autem non vi-
dentur communiter ita exponere Aristotelem, vel
rem ipsam : & ideo alius est addendus sensus, qui
non est contrarius, sed diuersus, & sic rectè explicetur
veritatem etiam continet.

Alius ergo modus convenientia inter prædictas tres animas considerari potest inter propria earum constitutiva, quatenus talia sunt. Quæ convenientia prius in operationibus explicatur: deinde in principijs earum, quæ sunt prædictæ tres animæ, quæ per ordinem ad operationes distinguuntur. Operatio ergo nutriendi, sentiendi, & intelligendi conveniunt, inter se, in communicatione operationis vitalis, de cuius ratione generaliter est, ut sit à principio intrinseco eius in quo talis operatio fit. Et hoc hoc communi genere, vel conceptu continentur tres modi operationum vitalium, ut sunt nutritio, sensatio, & intellectus, non tamen omnino immediate, quia sensatio, & intellectus conveniunt inter se in ratione cognitionum, & ita potest operatio vitalis distinguere immediate in nutritionem, & cognitionem: & cognitionem in sensationem, & intellectum. Sic ergo anima, quæ est principium vitalis operationis in communi, non est anima vegetativa, sed universalior, magisque abstracta rationem habet, cum & ipsa operatio. Est ergo communis quedam ratio animæ abstractans ab illis tribus gradibus, & c. viuentis, quod per illam, ut sic, constituitur, non talem, quod vegetativum, sed idem, quod animatum, id est, consistens corpore, & tali forma, quæ est principium actionis vitalis. Viuentis autem hic sumptum immediate dividi poterit in viuentis vegetativum, & cognoscitivum: & rursum viuentis cognoscitivum, in sensitivum, & rationale. Unde nunc concluditur ad æquata diuisio, tunc viuentis in illa tria membra, vegetativum, sensitivum, & rationale: tunc etiam animæ in vegetativam, sensitivam, & rationalem.

Sic autem illa diuisio non est generis in species: 11
nam illa tria predicata solum ratione differunt, Ratione & specie
non per differentias oppositas, sed per differentias dualitatis
subordinatas, quarum vna est per aliam contra- dualitatis
bilis, seu determinabilis. Vnde it, vt illa tria me- in sum. 16
bra possint esse eadem viuenti, vel eadem animal
essentialia. Nam idem homo est viuens, animal, &
rationale: & eadem anima est vegetatiua, sensiti-
ua, & rationalis, quatenus est principium nutri-
di, sentiendi, & ratiocinandi. Ac propterea diuisio
in illo sensu non potest esse generis in species. Quia,
vt Aristoteles ait lib. 10. Metaph. cap. 11. genus,
& species non differunt specie, vtrique positum
propter rationem eandem, quia non constituun-
tur differentiis oppositis, sed tantum negatiue di-
ci possunt, non esse eandem speciei, quia non ead-
em differentia constituuntur: vt in disp. 7. Metaph.
sect. 3. notauimus. Et eadem ratione non possunt habere
genus

16
Notatio pro
resolutione.

17
Resolutio

genus commune: tum quia genus dicit relationem ad species: tum etiam, quia possunt ad constituendam eandem integram essentiam concurrere. Quapropter si aliquis conceptus communis abstrahitur a conceptu generico, & specifico, ut conceptus cognoscentis ab homine, & animalis, quod est genus hominis, & conceptus viventis a nutritio, & cognoscitio, illud commune reuera non est genus, etiam si contingat esse vniuocum: sed erit quasi transcendens quoddam, quod differentias extra sui rationem, & proprie contrahentes non habet: sicut conceptus communis, qui interdum abstrahi potest a differentijs simplicibus, non est genericus, sed quasi transcendentalis. Huiusmodi enim est conceptus cognoscitui, ut abstrahit a rationali, & sensitiuo, cuius signum est, quia eadem anima hominis, ut ratione distinguitur in sensitiuum, & rationale, secum conuenit in communi conceptu animæ cognoscitiue. Et ita pater responsio ad rationem dubitandi in principio positam.

CAPVT IX.

Virum principium intelligendi sit aliqua spiritalis substantia secundum fidei, & rationis naturalis principia.

HAECENUS de generica ratione animæ diximus, & illud genus in suas species diuidendo; & quæ ad inferiorum graduum animas pertinent, breuiter, ac pio instituto nostro sufficiente, attigimus, & quod amplius desiderari potest in singulis progressu dicitur. Iam ergo ad grauiorem & Theologis magis necessariam, ac quodammodo propriam de substantiâ, & essentia animæ humanæ disputationem primum accedimus, quam per diuersa prædicata illius propria, & in quibus aliorum viventium materialium animas superat explicabimus, & incipiemus ab hac differentia spiritalis substantiæ: quia, ut videbimus, est fundamentum omnium aliorum attributorum, quæ hominibus animam a cæteris distinguunt. Quid autem nomine substantiæ spiritalis in hoc titulo significetur, breuiter explicandum est. Et in primis nomine substantiæ generatim sumptæ vimur, ut abstrahit a completa, & incompleta: seu prout in materiam, formam, & compositum ab Aristotele alibi diuiditur. Neque vero tam inquirimus, utrū principium principale, ac primarium, quo nos intelligimus, sit hoc modo substantia, quam id, ut notum supponimus. Quia vel hoc principium est vera forma corporis nostri, vel tantum illi assitēs. Si hoc posterius dicatur, licet erroneum sit, ut infra ostendemus, inde euidentius concluditur esse substantiam, quia est quid per se existens: cum supponatur non esse actum informantem. Si vero primum dicatur, inde etiam concluditur esse substantiam, tam propter ea, quæ generatim de anima diximus, & alia, quæ de substantiali forma in genere dixi in disp. 15. Metaph. sect. 5. ubi ex eo, quod anima rationalis est substantialis forma, dari in alijs rebus corporeis substantiales formas ostendi. Tum præterea, quia vitales operationes, & præcipue intellectuales non possunt non radicari in aliquo substantiali principio, ut est per se notum, & ex discursu materiæ constabit. Tum denique, quia homo, ut homo, est vna species substantiæ per se, quam ex materia, & forma componi necesse est: componitur autem ex principio intelligendi ut tale est: ergo tale principium in homine substantia est.

Alter terminus in titulo positus est, *spiritalis*, per quem inquiritur quædam essentialis differentia illius substantiæ, quæ in homine est principium

Franc. Suarez de Anima.

intelligendi: supponitur autem per vocem illam esse in mudo aliquas substantias spirituales, quod de increata substantia, quæ est ipse Deus, non solum de fide certum est, sed etiam ratione euident. Idem vero de multis substantijs creatis ostendimus in tractatu de Angelis l. 1. cap. 1. ubi declarauimus substantiam spirituales corporali opponi, quasi priuatiue, ita ut spiritalis dicatur, quæ corporea non est. Substantia autem corporea duobus modis dicitur, vno modo, quæ intrinsece constat ex materia physica capaci quantitatis: alio modo, quia in materia extenditur per quantitatem. Priori modo clarum est, animam non posse esse substantiam corpoream, quia illo modo substantia corporea non est, nisi composita ex materia physica, & actu, seu forma substantiali, quod repugnat principio intelligendi, quod est in nobis. Quia non est substantia composita ex partibus essentialibus ut l. 1. de Angelis, c. 7. obiter ostensum est. Et præterea ostendimus infra, illam non esse substantiam completam: substantia autem composita ex materia, & forma, est substantia, vel natura completa.

Posteriori modo dicitur substantia corporea, substantia simplex, capax extensionis partis extra partem secundum tres dimensiones quantitatis: qualis est, vel materia ipsa, vel forma ligni, aut ignis, vel (ut aliqui volunt) ipsa substantia cæli. Et hoc modo iuxta mentem Augustini ep. 28. substantia corporea dicitur, quæ secundum partes materiæ quantæ illi coextenditur, & partem extra partem habet. Vnde è contrario illa dicitur substantia incorporea, seu (quod idem est) spiritalis, quæ in sua entitate partium extensionem non habet, nec illius capax est. Veruntamen iuxta multorum Philosophorum, atque etiam Theologorum opinionem hoc non satis est, ut forma aliqua substantialis spiritalis sit. Nam animam equi, v. g. putat non habere extensionem, & nihilominus non esse spirituales, quia in suo fieri, & esse pendet a materia. Igitur in titulo propozita quæstionis, per substantiam spirituales intelligere oportebit talem substantiam, quæ neque ex materia consistet, neque illi coextendatur, nec ab illa in suo esse pendeat. Iuxta quam vocis interpretationem sub illo titulo duæ quæstiones includuntur. Vna est, utrū anima rationalis sit substantia indiuisibilis, seu carens partibus integrantibus. Alia est, utrū sit anima independens? Quæ quæstio cum illa coincidit, utrū anima immortalis sit? Ut vero distinctius procedamus, nunc cum D. Augustino supponamus, omnem illam substantiam verè incorpoream esse, quæ nullo modo est capax effectus formalis quantitatis, nec extensionis, vel compositionis partium integrantium. Et in hoc sensu inquirimus, utrū anima substantia spiritalis sit?

In hoc ergo puncto multorum sententia fuit, animam hominis esse substantiam corpoream, ac proinde spirituales non esse. Ita senserunt omnes qui eam mortalem fecerunt, quos capite sequenti referemus. Specialiter vero hunc errorem tribuit Tertulliano August. epistola 157. & lib. de heresi in 86. Vbi declarat Tertullianum de propria corporeitate esse loquutum. Et illum late impugnat lib. 10. Gen. ad lit. c. 24. Eundem errorem tribuit Tertullian. lib. 1. 8. Orig. c. 5. dicens Tertullianum docuisse animam hominis esse immortalem, & nihilominus corpoream illam esse credidisse, docuitque hunc errorem Tertullianus lib. de Anima, c. 6. & sequentibus, & multis alijs in locis, quos notat Pamel. inter paradoxa Tertull. in 7. Atque eundem errorem secutus fuit Vincentius ille, contra quem disputat Aug. l. 4. de anim. & eius origin. à c. 12. Et in eundem incidit Faust. Rhegin. in epistola ad Paulinum.

D 2

Eundem

Corporum
spiritali
opposita duo
huiusmodi
dicitur.
Anima nec
corporea est
primo modo.

Nic item
modo posita
riori.

Concluditur
explicatio
nomine spi-
ritualis in
titulo.

Qui in hac
quæstione
partem ne-
gatiuam te-
nuerunt.